

Honderd jaar Odeon

Een kleine geschiedenis van Rotterdam

Revue Vlinders (foto Voorwaarts, Sociaal Democratisch Dagblad 9-11-1926).

Actie

Het Rotterdamse gemeentebestuur was er voor de oorlog al van overtuigd dat de oude wijken rond het centrum toe waren aan verbetering, maar het kwam er maar niet van. Het Oude Westen was het wachten beu en kwam in 1970 in Odeon bijeen om te protesteren tegen de vele kwalen die de wijk teisterden, te weten: slecht onderhouden woningen en een verpauperde leefomgeving. Ter vergadering werd de [Aktiegroep Het Oude Westen](#) geboren. En diezelfde vergadering adopteerde de boreling een voor die tijd revolutionair plan van architect Pietro Hammel: '[Rekonstruktieplan Het Oude Westen](#)'.

Architect Pietro Hammel. (Foto: Panavus).

Hammel stelde voor om de krotten in de wijk te slopen, de rest van de woningen op te knappen en in de open gaten betaalbare woningen te bouwen. Het merendeel van de bewoners kon dan in de wijk blijven. En dat zou nog best wel eens goedkoper kunnen blijken dan kaalslag. In de spiksplinternieuwe Buurkrant Oude Westen presenteerde Hammel zijn plan aan de wijk en werden de eisen van de Aktiegroep kort en krachtig samengevat: 'Geen afbraak, maar opbouw van de buurt (desnoods deel voor deel)' maar bovenal: 'goede, betaalbare woningen'.

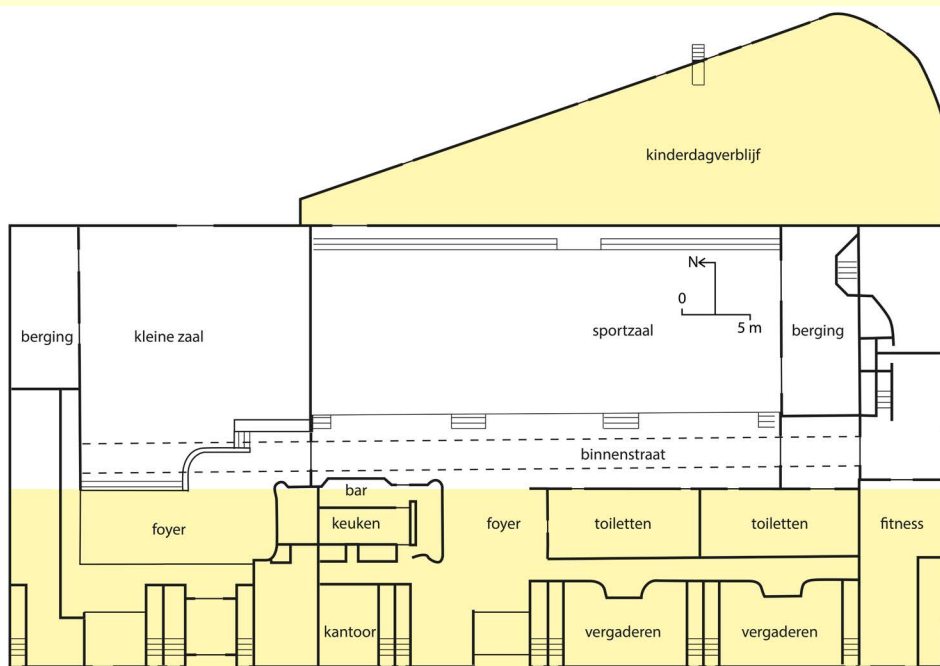
De Rotterdamse haven zat in de lift en had veel personeel nodig. Zo'n zeshonderd koppelbazen wisten ongeveer zeventuizend tijdelijke werkers naar de haven te lokken en boden hen dikwijls tot wel vijftig gulden per week meer dan de vaste werkers in de haven verdienden. Dat zette kwaad bloed. Eind augustus 1970 sloeg de vlam in de pan en werd een [staking uitgeroepen](#). Stakers konden zich inschrijven in het feestgebouw aan de Doklaan en in Odeon. De vakbeweging eiste slechts 25 gulden bruto

loonsverhoging per week, verloor daarmee de steun van de arbeiders en veroorzaakte een [wilde staking in de haven](#).

Bij gebrek aan leiding legde een aantal stakers contact met [Wouter ter Braake](#), lid van de [Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland \(KEN\)](#). Die had kort tevoren indruk gemaakt in Odeon waar hij de Aktiegroep Het Oude Westen had toegesproken. Met hulp van de KEN werd een bijeenkomst op het Schouwburgplein aangekondigd. 'We hadden ingeschat dat er een paar honderd mensen zouden komen', aldus Ter Braake, 'maar in de ochtend waren het er al een paar duizend.'

De 21-jarige Ter Braake werd prompt gebombardeerd tot stakingsleider. Hij stelde voor om 75 gulden per week te eisen en kreeg daarmee de handen op elkaar. Inmiddels lag de hele haven plat. De vakbonden hadden niet stilgezeten en op uitnodiging van een comité van ondernemingsraadsleden kwamen zo'n tweeduizend stakers naar Odeon en luisterden naar het advies van de Groningse stakingsleider [Fré Meis](#) om vooral 'eensgezind te zijn' en 'de staking in deskundige handen te plaatsen'. Ter Braake en de zijnen verloren hun invloed en de bonden matigden de looneis tot 25 gulden bruto. Een overeenkomst lag in het verschiet en de haven kwam weer langzaam op gang.

© Jan van den Noort, Rotterdam 2024

Odeon en kinderdagverblijf. Ontwerp Pietro Hammel, 1973-1991, begane grond; NI-HAMM0117.

Woningen op 1e t/m 3e verdieping, kinderdagverblijf op bg, 1e en 2 verdieping

later Sport en recreatie) en De Klark werd daar hoofd van de technische dienst. Zijn personeel verhuisde mee naar de RGB. De woningen boven Odeon kwamen in beheer bij de Maatschappij voor Volkswoningen (later de Nieuwe Unie, respectievelijk Woonstad).

Architect Pietro Hammel werd gevraagd om plannen te maken voor de verbouwing van Odeon. De linkerhelft van het gebouw kreeg een snelle opknappbeurt, zodat die zijde snel kon worden ingezet voor allerlei activiteiten, waaronder een koffiehoeke. Vanaf november 1971 was iedereen daar welkom: 'Maak van Odeon uw tweede huis. Eigen bewoners staan klaar om u te ontvangen en zij zorgen voor de echte Oude Westen-sfeer.'

Tijdens de eerste fase van de verbouwing werd de grote zaal gesloopt en vervangen door een sportzaal. Het gemeentebestuur financierde die verbouwing, maar was er allesbehalve enthousiast over: te duur en beneden de maat. De gemeenteraad stemde ook niet uit overtuiging voor, maar uit mededogen, 'omdat er in deze toch al zo misdeelde wijk geen enkel alternatief is'.

Wijkgebouw

Wethouder [Jan van der Ploeg](#) was, naar eigen zeggen, al vijftien jaar in de weer om de versnipperde accommodaties in de Rotterdamse wijken te bundelen. Hij stak veel geld in het opzetten van wijkgebouwen, zowel nieuwe als te verbouwen accommodaties. Wijkbewoners moesten daar alles kunnen vinden: de bibliotheek, de muziekschool, het dienstencentrum, de sociaal raadsman enzovoort.

Toen eigenaar De Klark het gemeentebestuur polste of de gemeente Odeon wellicht zou willen overnemen, ging Van der Ploeg daar niet meteen op in. Hij zag zijn kans schoon toen Aktiegroep Het Oude Westen met zijn eisen kwam. In juli 1971 besloot de Gemeente Rotterdam om Odeon aan te kopen. Het bedrijf werd ondergebracht bij de nieuw gevormde Raad voor de Gemeentelijke Wijkgebouwen (RGB,

Tekening Gerard Goosen (1974)

Op 11 april 1974 ging [de eerste paal](#) de grond in. De zaal werd in mei 1976 feestelijk geopend.

Studio 8 (B. Hoek) tekende renovatieplannen voor de 72 piepkleine rug-aan-rugwoningen die in drie verdiepingen op Odeon stonden. In de loop van de jaren waren enkele woningen al samengevoegd. Bij de renovatie werden de overige omgebouwd tot grotere woningen.

In opdracht van Stichting Rotterdam West tekende Pietro Hammel achter Odeon een nieuw onderkomen voor Kinderdagverblijf Odeon en de Peuterspeelzaal Robbedoes. Het gebouw telde twee verdiepingen en kreeg een speelterras op het dak. De bouw werd pas in 1993 afgerond, waarop kinderdagverblijf en peuterspeelzaal hun nieuwe onderkomen betrokken.

Hogeschool van de dagelijkse praktijk

Odeon verhuurde als vanouds zalen. Daarnaast bood het gastvrijheid aan activiteiten van Aktiegroep Het Oude Westen, aan de Koffiehoek, waar kaarters, biljarters en bingospelers zich dagelijks vermaakten, en op woensdag- en vrijdagavond aan wijkspporters. Vooral [volleybal](#), [tafeltennis](#) en [badminton](#) waren populair. Hoe gezellig ook, terwijl de wijk razendsnel alsmaar kleurrijker werd, merkte je daar in Odeon nog weinig van, maar na de tweede fase van de verbouwing kwam daar verandering in.

Op 15 januari 1982 ging de eerste paal voor de tweede fase de grond in en werd Odeon verrijkt met een vergaderzaal die ook geschikt was voor kleine zaalsporten, enkele kleedkamers en een personeelsruimte. De Koffiehoek verdween.

Bij het verlaten van de feestzaal spraken bezoekers soms hard of toeterden. De bewoners boven Odeon hadden daar last van. De Nieuwe Unie kwam hen enigszins tegemoet door dit bord op te hangen. (Buurtkrant Oude Westen november 2011).

De Schouwburgzaal werd gesloopt om een acceptabele licht- en luchttoetreding te realiseren voor de aanpalende woningen in de Gouvernedwardsstraat. De foyer op de begane grond kon worden gehandhaafd. In oktober 1982 werd deze fase van de verbouwing afgesloten.

De deuren gingen voortaan elke dag open en Odeon begon zelf initiatieven te nemen. De capaciteit voor commerciële verhuringen werd steeds beter benut: culturele feesten, bruiloften, verenigingsavonden. De Scholengemeenschap Nieuw Rotterdam leverde een belangrijke bijdrage aan de inkomsten door overdag de sportzalen te huren voor gymnastiekonderwijs.

Op initiatief van de Turkse werkgroep werden op zondagen regelmatig Internationale ontmoetingsdagen georganiseerd: in de zomer op de pleinen en 's winters in het nieuwe Odeon. Dat had succes. Odeon veranderde steeds meer in een multicultureel wijkgebouw. Het wijkgebouw was niet alleen in Rotterdam, maar ook in Suriname een begrip, reden voor [president Venetiaan](#) om Odeon twee keer te bezoeken.

'Van Wijkgebouw naar Multicultureel Centrum, dat is niet van bovenaf bedacht, maar kwam vooral uit de koker van projectleider Imro Lont. Hij zag de behoefte aan zaalruimte voor de nieuwe cultuur in de wijken. Hij bedacht activiteiten en zocht er jong personeel bij uit verschillende culturen in de wijk. Dat resulteerde in grote feesten en evenementen die geld opbrachten dat onder andere kon worden ingezet voor de dagelijkse naschoolse opvang, die op onverhuurbare uren gratis werd opengesteld.'

Projectleider Wensly Gefferie deed ervaring op in andere wijkgebouwen van Afrikaanderwijk en Bloemhof voor hij naar Odeon verkaste: 'Ik heb er echt heel veel geleerd. Eigenlijk zou je Odeon de Hoge school van de dagelijkse praktijk kunnen noemen.' Maar het werd steeds lastiger om een balans te vinden tussen een gastvrij Odeon en een Odeon dat zichzelf kon bedruipen. 'Neem nu zo'n [vrouwendag](#). Eigenlijk kunnen we het ons niet veroorloven om geen huur te vragen... Kijk ik ben realistisch en manager genoeg om te zien dat er ook geld binnen moet komen, maar zoveel wegbezuinigen doet echt pijn. En vooral de laagdrempelige wijkactiviteiten worden er de dupe van.'

Volgende keer meer. © Jan van den Noort, Rotterdam 2025. 'Honderd jaar Odeon, Een kleine geschiedenis van Rotterdam' verscheen eerder in het Rotterdams Jaarboekje 2025, 176-205..